

Redengevende omschrijving Vlaamse schuur

De Berg 5 te Schijf gemeente Rucphen

drs. Elke de Rooij

Objectgegevens

Adres : De Berg 5
Postcode : 4721 SG

Kadastraal :

Eigendom : fam. Van Trijp

Algemene gegevens

Oorspronkelijke functie : Vlaamse schuur
Huidige functie : Vlaamse schuur
Bouwjaar : ca. 1900, oudere kern
Bezoekdatum : 18 oktober 2011

Beschrijving

Situering, geschiedenis en hoofdvorm

Direct ten noorden van de bebouwde kom van Schijf bevindt zich een agrarisch complex uit het einde van de negentiende eeuw, bestaande uit een boerderij en een Vlaamse schuur. Bij de twee historische gebouwen staan diverse schuren en stallen van recente datum. Deze hebben geen cultuurhistorische waarde. Het complex ligt aan de straat De Berg. De boerderij is met de nokas parallel daaraan gesitueerd, de Vlaamse schuur haaks.

De ligging van het complex. De rode pijl duidt de Vlaamse schuur aan. Links hiervan ligt de boerderij. Bron: Google Earth

Op het Kadastraal Minuutplan 1811-1832 staat de bebouwing nog niet ingetekend (perceel 256). Een gebouw dat op de hoek van het perceel stond, is inmiddels verdwenen. Tegenover het betreffende perceel bevond zich in deze periode een woonhuis met moestuin, boomgaard en bouwland van Stefanus Mies, een voorvader van de huidige eigenaar. Ook op de Topografische Militaire Kaart (Bonneblad) van 1897 staat het complex nog niet aangegeven. Dit is wel het geval op het Bonneblad van 1910. Dit zou erop duiden dat de boerderij en de schuur omstreeks 1900 zijn gebouwd. Het feit dat de boerderij in het stalgedeelte dragende muren heeft, ondersteunt deze bouwperiode.

Kadastraal Minuutplan 1811-1832, Rucphen en Vorensende, sectie I, blad 01.
Bron: www.watwaswaar.nl De rode pijl geeft de huidige plaats van de Vlaamse schuur aan. N.B. het kaartbeeld is gedraaid t.o.v. de luchtfoto.

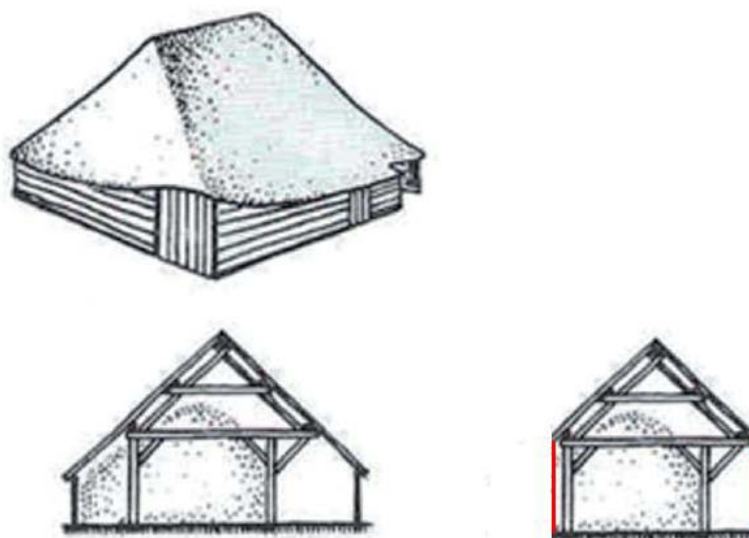

Topografisch Militaire Kaart (Bonneblad), Roosendaal, 1910.
Bron: www.watwaswaar.nl De rode pijl wijst de Vlaamse schuur aan.

Volgens de overlevering is de Vlaamse schuur vanaf een andere locatie meegenomen en hier opnieuw opgebouwd. Het verplaatsen van Vlaamse schuren was niet ongebruikelijk. Het gebint werd voorzien van telmerken (in dit geval ingekerfde Romeinse cijfers), zodat de juiste onderdelen op de bouwplaats zonder problemen bij elkaar gezocht konden worden. De betreffende schuur heeft aan de binnenzijde alle kenmerken van een Vlaamse schuur: het gebint is aan de ene lange zijde uitgevoerd als ankerbalk, aan de andere als dekbalk. Aan de dekbalkzijde bevindt zich een langsdeel, waar hoge karren in konden rijden.

Aan de buitenkant heeft het gebouw juist niet de karakteristieke kenmerken van een Vlaamse schuur. Een klassiek exemplaar heeft lage wanden, met daarboven een forse strooien of rieten kap die omhoog wijkt ter plaatse van de deeldeuren. De gemetselde gevels zijn hier opvallend hoog, net als de langsdeeldeuren. De kap daarentegen is van bescheiden omvang.

In de gevels is zichtbaar dat de bovenste laag metselwerk een andere kleur heeft. Het lijkt er echter niet op dat de gevels na de bouw zijn opgehoogd. Vlaamse schuren hadden van oorsprong fitselstek of gepotdekselde houten wanden. Gezien het materiaal en de hoogte zijn deze gevels in circa 1900 gebouwd. Hoewel het gebint niet extreem oud lijkt, is het goed mogelijk dat het is hergebruikt en dat de buitenschil er voorheen heel anders uitzag.

Tekening van een klassieke Vlaamse schuur (links) en (rechts) in rood de situatie bij de betreffende schuur in Schijf. Bron: Hekker 1991.

De eenlaags schuur met rechthoekig grondvlak is opgetrokken in rode baksteen en gemetseld in kruisverband met kalkvoeg. Het gebouw wordt afgedekt door een schilddak met golfplaten, die niet ouder zijn dan enkele decennia. Het is niet bekend welke dakbedekking de schuur bij de opbouw in ca. 1900 had. Aan drie zijden is een uitbouw onder lessenaardak (zgn. afhang) gecreëerd. Twee van de uitbouwen zijn eveneens gedekt met golfplaten, een is voorzien van rode muldenpannen. Het aanwezige houtwerk is zwart en donkergroen geschilderd.

Voorgevel

De voorgevel is in dit geval de kopgevel die de hoge deeldeer bevat. Deze gaat links schuil achter een uitbouw die als carport wordt gebruikt. De uitbouw wordt afgedekt met rode muldenpannen en is in de huidige vorm enkele decennia oud. Waarschijnlijk werd de uitbouw al aan het begin van de twintigste eeuw geplaatst. Het object gaat grotendeels schuil achter begroeiing. Direct rechts van de uitbouw bevinden zich de hoge houten, naar binnen draaiende deeldeuren.

Hoek voorgevel/rechterzijgevel

Voorgevel

Hoek linkerzijgevel/voorgevel

Linkerzijgevel

De oorspronkelijke linkerzijgevel gaat geheel schuil achter een uitbouw van enkele decennia oud. Deze uitbouw bood plaats aan varkensstallen en heeft geen cultuurhistorische waarde. De oude gevel bevindt zich binnen en bevat van links naar rechts diverse openingen: een (later aangebracht) staand zesruits stalraam, waarboven een zgn. half maantje (half rond stalraam), afgedekt met een getoogde rollaag in orangerode steen, een waarschijnlijk later aangebrachte houten schuifdeur, (hoog) een halfronde opening met rollagen rondom, een later aangebracht zesruits betonnen stalraam, (hoog) een halfronde opening met rollagen rondom, een later aangebracht getoogd vierruits stalraam onder lekdorpel, een later aangebracht vierruits stalraam met half maantje, een later aangebrachte houten deur en een later aangebracht staand zesruits stalraam. De ramen zijn van gietijzer (staal), tenzij anders vermeld. Het merendeel van de openingen is op een later moment aangebracht. De gebruikte ramen hebben echter wel historische waarde. Vermoedelijk verkeert de gevel al sinds het begin/midden van de twintigste eeuw in deze staat. Geheel rechts laat een bouwnaad de overgang naar de afhang tegen de voorgevel zien. Het metselwerk van dit gedeelte dateert uit het begin van de twintigste eeuw. In het midden bevindt zich een half maantje van gietijzer met rollagen rondom.

Linkerzijgevel: deel schuifdeur en halfronde opening

Later aangebracht betonnen stalraam

Afhang geheel rechts

Rechterzijgevel

De rechterzijgevel bevat van links naar rechts een getoogde dubbele deur, een zgn. zonnetje (half rond stalraam), een getoogde loopdeur, een zesruits betonnen stalraam en een zonnetje. Naar het zich laat aanzien zijn alle openingen oorspronkelijk, behalve het betonnen raam. De dubbele houten deur is geplaatst onder een ellipsboog, die decoratief is gemetseld in twee kleuren baksteen. De plaats van de deur is opvallend: klassieke Vlaamse schuren hebben vaker twee dubbele deuren op één hoek, maar meestal bevinden die zich in een inspringende hoek. Bovendien is de afstand tot de boerderij hier erg kort, zodat een draai met een wagen nauwelijks gemaakt zou kunnen worden. Het woongedeelte van de boerderij is echter vernieuwd en wellicht uitgebreid richting de schuur.

Het zonnetje rechts van de dubbele deur is van gietijzer en voorzien van rollagen rondom. De houten loopdeur is net als de dubbele deur onder een gemetselde ellipsboog in twee kleuren geplaatst.

Ook het tweede zonnetje is van gietijzer en rondom voorzien van rollagen. Bovenaan de gevel zijn smeedijzeren muurankers in de vorm van kruizen geplaatst.

Rechterzijgevel vanaf de rechterzijde

Rechterzijgevel: loopdeur

Rechterzijgevel: zesruits stalraam en zonnetje

Achtergevel

Links bevat de achtergevel een hoge houten deeldeer, zoals aan de voorzijde. Rechts is tegen de gevel een afhang gemetseld. Ook deze dateert uit de eerste helft van de twintigste eeuw. De plint is gemetseld met hergebruikte stenen. In de beide kopgevels bevindt zich een houten loopdeur onder rollaag. Rechts opzij is ook een zesruits stalraam aanwezig.

Achtergevel

Hoek achtergevel/linkerzijgevel

Interieur

Zoals gezegd kenmerkt de schuur zich aan de binnenzijde nog volledig als Vlaamse schuur. Vier onderling gekoppelde gebinten vormen de constructie van het gebouw. Opvallend is dat de meeste balken zijn gekantrecht. Dit wijst ofwel op rijkdom van de opdrachtgever, ofwel op een relatief recente oorsprong (tweede helft negentiende eeuw). Ter hoogte van de langsdeel zijn de gebinten voorzien van uitstekende dekbalken, aan de andere zijde van ankerbalken. Op de stijlen en korbelen geven ingekerfde Romeinse cijfers, oplopend vanaf de achtergevel naar de voorgevel, aan welke balken bij elkaar horen. Het oorspronkelijke gebint heeft houten pen en gat verbindingen. Sommige korbelen zijn met spijkers bevestigd. Deze zijn wellicht bij de herbouw in circa 1900 toegevoegd. De korbelen die de langsdeel flankeren zijn alle vier licht gebogen. Het gebint is hier en daar verstevigd met planken en metalen strips.

De kaspanten dateren waarschijnlijk uit dezelfde tijd als het gebint, de sporenkap is vernieuwd. De gevels zijn aan de binnenzijde voorzien van gemetselde penanten. Hier en daar zijn ze besmeerd met kalk.

Het interieur vanuit de langsdeel

Gebintstijl met korbelen

Gevel met penanten en kalk

Waardering

Cultuurhistorische waarden

De Vlaamse schuur is van belang als uitdrukking van de sociaaleconomische en agrarische ontwikkeling van Schijf rond 1900.

Het object is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van een Vlaamse schuur naar langsdeelschuur en als voorbeeld van de praktijk van verplaatsing van Vlaamse schuren in dit gebied.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

Het gebouw is architectuurhistorisch van enig belang als voorbeeld van een Vlaamse schuur met buitenschil die wat betreft hoofdvorm en detaillering karakteristiek is voor de bouwperiode (ca. 1900).

Situationele en ensemblewaarden

De schuur is van betekenis als onderdeel van een complex, tezamen met de boerderij. Voorts is er sprake van stedenbouwkundige betekenis van het complex vanwege de ligging van de bebouwing aan een historische wegenstructuur, in relatie tot nabijgelegen nieuwbouwwoningen.

Gaafheid en herkenbaarheid

Het object is van belang wegens de redelijke gaafheid van de hoofdvorm en detailleringen van de bouwvorm zoals deze in ca. 1900 is ontstaan. De oorspronkelijke functie en het gebruik van het gebouw zijn nog goed afleesbaar. Voorts is er belang vanwege de waardevolle accumulatie van historische bouwfasen en de herkenbaarheid van de klassieke Vlaamse schuur aan de binnenzijde.

Zeldzaamheid

Vanwege de afleesbare transformatie van de Vlaamse schuur naar een 'moderne' langsdeelschuur is sprake van relatieve zeldzaamheid.